

naslovnica

hrvatski
europski
američki
festivali

knjige
časopisi
povijest
dvd arhiv
feljton

o nama
impressum
kontakt
potpora

kulisa.eu

OD NAUSIKAJE DO MARGINALACA, BELLE BIONDINE I ZLATNIH GODINA

2. Hrvatski nezavisni film – David protiv Golijata: Ukratko o najrelevantnijim redateljima i producentima, neprikazanom filmu Danijela Marušića i razdoblju 2011.-2012.

Piše:

Zlatko
Vidačković

kritike i eseji

- filmska glazba
- feljton: film i društvo
- feljton: motiv smrti u filmskoj umjetnosti
- feljton: svjetska književnost i film
- feljton: hrvatska književnost i film
- feljton: hrvatski nezavisni film

traži

Prije nego što se opširnije posvetimo pojedinim autorima i ostvarenjima, donosimo pregled tema koje će biti obrađene u feljtonu.

Hrvatski nezavisni film devedesetih godina nastao je unatoč skromnim budžetima i ograničenoj institucionalnoj podršci za postprodukciju. Ovo razdoblje karakteriziraju hrabri producenti i autori, među kojima se ističu pioniri tadašnjeg nezavisnog filma Vicko Ručić, Goran Rušinović i Stjepan Sabljak. Ručićev film *Nausikaja* (1995.) posebno se pamti zbog svog pristupa koji kombinira fantaziju i simboliku, progovarajući o ljudskim čežnjama i društvenim promjenama kroz poetiku blisku mitologiji. Goran Rušinović je s *Mondo Bobo* (1997.) stvorio mračni triler s elementima egzistencijalizma, koji se bavi otuđenjem i nasiljem u tranzicijskom društvu. Ovaj film često se smatra jednim od ključnih trenutaka hrvatskog nezavisnog filma. Stjepan Sabljak je s filmom *U okruženju* (1998.) donio u hrvatskom filmu rijedak žanrovski pristup Domovinskom ratu, više usmjeren na akciju nego na emocionalne i psihološke aspekte.

Jozo Patljak jedan je od najistaknutijih producenta i redatelja nezavisne scene, s nizom ključnih filmova koji su obilježili 2000-te godine. Erotska drama *Sami* (2001.) u režiji Lukasa Nole izrazito je modernistički art film o otuđenom paru u čiji odnos iznenada dolazi druga žena. Patljakova suradnja s Daliborom Matanićem donijela je i nagrađivani (od publike, žirija, i kritike) film *Fine mrtve djevojke* (2002.), koji otvara pitanja homofobije, nasilja i društvenih normi. Crno-bijela *Ta divna splitska noć* (2004.) u režiji Arsena Antona Ostojića, smještena u okruženje Splita tijekom jedne noći, prepleće tri priče o izgubljenim i dezorijentiranim pojedincima, na svoj način reflektirajući atmosferu tranzicijske Hrvatske. *Jozef* (2011.), ratna drama, mračnije, egzistencijalne tematike obrađuje motive gubitka i besmisla rata, baveći se pritom intrigantnom teorijom zavjere o Titovom porijeklu.

Neprikazani film Danijela Marušića

Film *Bella biondina* bio je posljednji projekt Danijela Marušića, u kojem je Zrinka Cvitešić imala glavnu ulogu kao ljepotica koja nakon rata u Dalmaciji biva osuđena od društva zbog ljubavi prema talijanskom vojniku. Iako film nikada nije javno prikazan, Marušićev rad dosljedno obilježava njegovu poetiku i vještinu oblikovanja likova. Njegovo naslijeđe, u kojem *Naše malo misto* zauzima središnje mjesto, ostaje važno, a *Bella biondina* i dalje izaziva interes unatoč svojoj nedostupnosti. Riječ je pomalo staromodnom ali solidnom filmu s odličnom glumačkom ekipom koji zaslužuje javno prikazivanje.

Jakov Sedlar, jedan od rijetkih desničarskih autora na nezavisnoj sceni, snimio je nezavisne filmove koje je hrvatska filmska kritika prezirala. *Gospa* (1995.) je izazvala veliki interes zbog političkog konteksta i religijske tematike, a kritičari su zamjerali pretjeranu ideološku pristranost i pojednostavljen prikaz povijesnih događaja. Filmu *Fergismajniht* zamjerali su nedostatak koherentne narativne strukture te slabije razvijene likove i dijaloge. Iako je Sedlar pokušao tematizirati društvene i političke probleme, uključujući emigraciju i povratak u postratnu Hrvatsku, kritika je smatrala da film ne uspijeva adekvatno prenijeti te kompleksne teme. *Agonija* (1998.) je ocijenjena kao dramaturški i režijski slabija ekranizacija Krležine, a sasječen je i film *Sjećanje na Georgiju* (2002.) kojem su istaknuti problemi u režiji i tehničkoj izvedbi, uključujući montažu i vizualni stil na granici amaterskog.

Povratak Tomislava Radića na filmsku scenu s filmom *Što je Iva snimila 21. listopada 2003. godine* bio je pravi trijumf. Film je hvaljen zbog svoje jednostavnosti i autentičnosti, prikazujući jednu obitelj kroz prizmu tinejdžerice koja sve bilježi kamerom. Radić je uspio spojiti estetiku dokumentarnog i igranog filma, stvarajući djelo koje je osvježilo hrvatski filmski pejzaž i postavilo visoke umjetničke standarde za nezavisnu produkciju.

S druge strane, veteran Fadil Hadžić nije imao toliko sreće u svojim pokušajima povratka na filmsku scenu. Njegovi filmovi *Lopovi prve klase* (2005.) i *Doktor ludosti* (2003.) nisu uspjeli privući publiku ni kritiku i zapamćeni su kao neuspjele komedije s puno prenemaganja, a *Zapamtite Vukovar* (2008.) ostao je ispod očekivanja. Hadžić je nesumnjivo bio značajan autor prethodnih desetljeća, no njegov kasniji opus nije postigao uspjeh.

Nevio Marasović je među mlađom generacijom nezavisnih autora uspio stvoriti specifičan filmski izričaj. Njegov znanstveno-fantastični film *Show Must Go On* (2010.) bio je odvažan eksperiment u hrvatskom kontekstu, dok je *Vis-à-vis* (2013.) osvojio kritiku svojom introspektivnošću i metafilmskim pristupom. *Goran* (2016.) je donio mračnu priču o tajnama i izdaji u idiličnom planinskom selu, čime je Marasović još jednom potvrdio svoju sklonost prema slojevitim karakterima i nekonvencionalnim narativima.

Zlatne godine nezavisnog filma

Godine 2011. i 2012. nezavisni filmovi su značajno podržali kvantitativni razvoj kinematografije. U 2011. godini, kada je dovršeno svega pet natječajnih filmova, nezavisni filmovi su omogućili da broj filmova prikazanih na Puli dostigne čak deset, uz naknadnu potporu HAVC-a koji je selektiranim ostvarenjima osigurao naknadnu potporu u iznosu od oko 500.000,00 kuna po filmu. U 2012. godini, zahvaljujući ponovnoj prisutnosti pet nezavisnih filmova, broj prikazanih filmova na festivalu dosegao je 12, unatoč činjenici da su se dva nezavisna filma povukla, smatrajući ponudu HAVC-a za naknadnu potporu od 130.000,00 kuna po filmu nedovoljnom.

Zlatne godine nezavisnog filma

Godine 2011. i 2012. nezavisni filmovi su značajno podržali kvantitativni razvoj kinematografije. U 2011. godini, kada je dovršeno svega pet natječajnih filmova, nezavisni filmovi su omogućili da broj filmova prikazanih na Puli dostigne čak deset, uz naknadnu potporu HAVC-a koji je selektiranim ostvarenjima osigurao naknadnu potporu u iznosu od oko 500.000,00 kuna po filmu. U 2012. godini, zahvaljujući ponovnoj prisutnosti pet nezavisnih filmova, broj prikazanih filmova na festivalu dosegao je 12, unatoč činjenici da su se dva nezavisna filma povukla, smatrajući ponudu HAVC-a za naknadnu potporu od 130.000,00 kuna po filmu nedovoljnom.

Filmovi poput *Josef* (2011.), *Čača* (2011.) Dalibora Matanića, te *Pismo čači* (2012.) Damira Čučića, donijeli su snažne priče s fokusom na obitelj, gubitak i traumu. Ova ostvarenja pokazuju kako nezavisni film omogućuje autorima da istraže kompleksne emocionalne i psihološke aspekte života unutar ograničenih resursa, što često rezultira autentičnijim i dubljim djelima.

Period 2011. – 2012. godine donio je dakle u svega dvije godine čak deset nezavisnih filmova, a među njima niz važnih ostvarenja u hrvatskoj nezavisnoj kinematografiji. Stoga razdoblje nazivamo zlatnim godinama hrvatskog nezavisnog filma.

Novi autori nezavisne scene

Anđelo Jurkas je specifičan autor na hrvatskoj sceni, koji se bavi temama ljubavi, osobnih odnosa i izolacije. Njegova filmografija uključuje djela poput *Zbog tebe* (2016.) i *Do kraja smrti* (2019.), koji su osobni, često introspektivni projekti, a Jurkas se potom okrenuo eksperimentiranju s formom, što je posebno vidljivo u njegovom filmu bez dijaloga 4:2.

Ljubomir Kerekeš donosi humor i lakoću u nezavisni film svojim hit-komedijama *Ufuraj se i pukni* (2019.) i *Marginalci* (2020.) zasnovanim na popularnim autorskim predstavama. Kerekeš kombinira satiru s lokalnim humorom, osvajajući publiku svojom autentičnošću i specifičnim pristupom komediji, ali kritika ga ne cijeni.

Hrvatski nezavisni film, unatoč svim izazovima, ostaje vitalan i relevantan, zahvaljujući autorima koji neprestano pomiču granice i istražuju nove teme i forme.

© **Zlatko Vidačković, FILMOVI.hr, 21. rujna 2024.**

Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa za poticanje novinarske izvrsnosti. Dozvoljeno prenošenje sadržaja uz objavu izvora i autora.